SISÄMINISTERIÖ **VASTINE** 29.11.2018

Johtava asiantuntija Tapio Puurunen/KVY

Hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain, Pelastusopistosta annetun lain sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain muuttamisesta (HE 164/2018 vp)

Yleistä

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä vastinetta valiokunnalle toimitettuihin lausuntoihin.

Lakiehdotus siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain muuttamisesta

Kriisinhallintakeskuksen hallinnollinen siirto sisäministeriön yhteyteen

Palkansaajajärjestö Pardia ry:n mukaan Kriisinhallintakeskuksen siirto Pelastusopistosta sisäministeriön kirjanpitoyksikköön tulee aiheuttamaan kustannuksia, joita ei pystytä hoitamaan nykyisillä määrärahoilla ilman merkittäviä vaikutuksia sekä Kriisinhallintakeskuksen että Pelastusopiston toimintaan.

Esityksessä on todettu, että Kriisinhallintakeskuksen hallinnollisesta siirrosta aiheutuu kustannuksia sisäministeriölle ja Pelastusopistolle. Siirto tulee aiheuttamaan erityisesti vuosille 2019–2020 päällekkäisiä kustannuksia. Kaikki siirrosta aiheutuvat kustannukset hoidetaan vuoden 2019 talousarvion ja valtiontalouden kehysten puitteissa tarvittaessa kohdentamalla määrärahoja uudelleen ja toimintaa sopeuttamalla.

Sisäministeriölle aiheutuu kustannuksia erityisesti Kriisinhallintakeskuksen henkilöstön siirrosta ministeriön palkkausjärjestelmään ja henkilöstöhallinnon järjestelmiin. Kustannuksia saattaa aiheutua myös taloushallinnon ja asianhallinnan järjestelmiin liittyvistä siirroista sekä tietojärjestelmiä ja muita hankintoja koskevien sopimusten sekä ohjelmistolisenssien siirrosta. Kriisinhallintakeskuksen hallinnollisesta siirrosta sisäministeriön yhteyteen aiheutuvat menot maksetaan toimintamenomomentilta 26.01.04 Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiudet.

Pelastusopistolle aiheutuu kustannuksia kansainvälisen pelastustoiminnan tehtävien siirrosta Kriisinhallintakeskuksesta Pelastusopiston toiseen yksikköön. Kustannuksia aiheutuu esimerkiksi päivystysjärjestelyistä ja henkilöstön siirrosta sekä mahdollisesta asiantuntijoiden rekrytointiin liittyvien

palvelujen ostosta Kriisinhallintakeskukselta. Kustannukset hoidetaan pelastustoimen toimintamenoista (momentti 26.30.01).

Siirron taloudellisia vaikutuksia täsmennetään siirron valmistelun edetessä. Mahdollisesta lisärahoituksesta päätetään erikseen julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvion valmistelun yhteydessä.

Virkavapaus, vapautus työstä ja työ- tai virkasuhteen jatkuminen (7 §)

Elinkeinoelämän keskusliitto toteaa lausunnossaan, että käytännössä tulkintavaikeuksia on aiheuttanut siviilikriisinhallintalain 7 §:n 2 momentti, joka nykyisessä muodossaan kieltää työnantajaa irtisanomasta palvelussuhteeseen nimitettävän työ- tai virkasuhdetta palvelussuhteen takia tai sen aikana. Esityksessä momentti säilyisi muutoin ennallaan, mutta siinä mainittaisiin palvelussuhteen lisäksi myös koulutus ja harjoitus. Vaikka velvollisuus vapautuksen myöntämiseen ei koskisikaan yksityisiä työnantajia, 7 §:n 2 momentti voi järjestön mukaan aiheuttaa tulkinnanvaraisen tilanteen, jos työntekijä kaikesta huolimatta lähtee palvelukseen pyytämättä työnantajalta vapaata. Mainittua säännöstä voitaisiin tulkita siten, että työnantaja ei saisi pitää tällaista poissaoloa luvattomana.

Hallituksen esityksessä (s. 7) viitatussa oikeustapauksessa HKO 31.8,2012, nro 12/44598 (L11/33937), HHO 6.11.2013, nro 2932 (S 12/2487) ja KKO 14.4.2014, nro 816 (S 2014/36) kyse oli edellä kuvatusta tilanteesta (ks. myös PKO 22.1.2016, nro 16/2313 (L14/36015).

Sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) 25 §:n 2 momentti vastaa lähes sanatarkasti mainittua siviilikriisinhallintalain momenttia. Lausuntokierroksella puolustusministeriö totesi, että siviilikriisinhallintalain 7 §:ää ja sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 25 §:ää käsittelevää oikeuskäytäntöä on poikkeuksellisen vähän. Lausuntokierroksella olleessa esitysluonnoksessa viitattiin tältä osin vain kahteen ratkaisuun, joista toinen on alioikeuden lainvoimainen ratkaisu. Oikeustapauksissa olevat kannanotot siitä kysymyksestä, onko työntekijällä oikeus lähteä kriisinhallintatehtävään ilman työnantajansa suostumusta ja saada irtisanomissuoja, vaikka yksityinen työnantaja ei myöntäisi hänelle vapautusta työstä kriisinhallintapalvelussuhteen ajaksi, ei siten ole puolustusministeriön näkemyksen mukaan muodostunut vielä siinä määrin vakiintuneeksi ja vahvaksi, että sen vuoksi tulisi muuttaa siviilikriisinhallintalain 7 §ää. Sotilaallisesta kriisinhallintalaista annetun lain 25 § on puolustusvoimien toiminnassa tulkittu pitkälti siten, että kriisinhallintapalvelussuhteeseen ei ole otettu henkilöä, jolla ei ole, mikäli on henkilö yksityisen sektorin palveluksessa, työnantajansa myöntämää vapautusta työstä kriisinhallintapalvelussuhteen ajaksi.

Esityksen jatkovalmistelussa päädyttiin olla muuttamatta siviilikriisinhallintalain 7 §:n 2 momenttia ja katsottiin, että momentin säännöstä voitaisiin tulkita puolustusministeriön tulkinnan mukaisesti. Sisäministeriö ei siten katso elinkeinoelämän keskusliiton lausunnossa ehdotettua muutosta tarpeelliseksi. Esityksessä ehdotettu momentti jää linjaan sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain sääntelyn ja puolustusministeriön sitä koskevan tulkintakäytännön kanssa.

Suomen Punainen Risti katsoo, että siviilikriisinhallintalain 7 §:ään ehdotetut työnantajan velvoitteet ehdotuksessa ovat haasteellisia. Humanitaarisen avustustoiminnan näkökulmasta tämä voi järjestön näkökulmasta aiheuttaa ristiriitatilanteita Suomen Punaisen Ristin henkilökunnan käytössä, erityisesti resurssoinnin sekä valmiuden että varautumisen näkökulmasta. Edelleen järjestön mukaan kotimaan valmiuden näkökulmasta olisi hyvä tarkentaa, miten taataan SPR:n valmius varata omaa henkilökuntaa ja kansainvälisen henkilöreservin jäseniä.

Siviilikriisinhallintalain 7 §:ään ehdotetun muutoksen myötä velvoite myöntää virkavapautta tai vapautusta työstä ulotetaan koskemaan laissa mainittuja koulutuksia ja harjoituksia ja koskemaan myös kuntia ja kuntayhtymiä. Muutokset eivät koske julkisoikeudellisia yhdistyksiä, joten velvoitteet eivät vaikuta Suomen Punaisen Ristin oman henkilöstönsä saatavuuteen.

Siviilikriisinhallintatehtäviin hakeutuvat henkilöt voivat olla SPR:n kansainvälisen henkilöstöreservin jäseniä, jotka voivat olla valtion, kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa. Näiden työnantajien palveluksessa olevat siviilikriisinhallinnan asiantuntijat ja kansainvälisen pelastustoimen asiantuntijat, joista etenkin kuntien ja kuntayhtymien palveluksessa lienee SPR:n henkilöstöreservin jäseniä, hakeutuvat siviilikriisinhallinnan ja kansainvälisen pelastustoimen tehtäviin vapaaehtoisesti ja tiedottavat tästä työnantajalleen. Henkilöstöreserviin kuuluva voi olla estynyt myös monista muistakin syistä. On huomioitava, että kansainvälisen pelastustoiminnan operatiivisia kansainvälisiä tehtäviä on viime vuosina ollut vain vähäinen määrä, parista tehtävästä 10-15 tehtävään vuositasolla, eikä varsinaisia muodostelmien lähtöjä ole ollut. Siviilikriisinhallinnan tehtävissä kuntien tai kuntayhtymien palveluksesta virkavapaalla olevien henkilöiden määrä on kohtalaisen vähäinen.

Esityksellä ei ole tarkoitus puuttua ns. VAP- menettelyyn eli SPR:n oikeuteen määritellä varattavia henkilöitä. SPR:n valmius varata omaa henkilökuntaa säilyy muuttumattomana jatkossakin.

Edelleen Suomen Punainen Risti kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotuksen 7 §:n 1 momentissa mainitaan kunnat ja kuntayhtymät, mutta jatkossa pelastustoimen järjestämisestä vastaisivat kuitenkin 18 maakuntaa. Asiaa pohdittiin jatkovalmistelussa, mutta sääntelyssä ei tule ennakoida mahdollisia asiantiloja. Säännöstä tulee siten muuttaa, jos ja kun maakuntauudistus tulee voimaan.

Suomen kansainvälisen kriisinhallinnan poliisit ry esittää, että lakiehdotuksen 7 §:n 1 momentin 4 kohtaan lisättäisiin sellainen koulutus ja harjoitus, joka kohdistuisi myös muihin kuin pelastustoiminnan asiantuntijoihin. Tällaisia ovat esimerkiksi koulutukset ja harjoitukset, joilla siviilikriisinhallinnan poliisit ylläpitävät ja kehittävät valmiuttaan vaativiin kansainvälisiin tehtäviin. Lisäys momenttiin voisi yksinkertaisesti kuulua seuraavasti: ”...kansainväliseen pelastustoimintaan ja siviilikriisinhallinnan poliisitoimintaan liittyvä koulutus tai harjoitus”.

Mainitussa kohdassa esitetään säädettäväksi valtion, kunnan tai kuntayhtymän velvollisuudesta myöntää virkavapautta tai vapautusta työstä sellaiseen kansainväliseen pelastustoimintaan liittyvän koulutuksen tai harjoituksen ajaksi, joka on sisäministeriön päätöksellä katsottu välttämättömäksi Suomen kansainvälisten sitoumusten edellyttämän valmiuden saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi.

Sisäministeriö on pyrkinyt pitämään 7 §:n 1 momentin luettelon mahdollisimman suppeana keskittyen vain niihin tärkeimpiin koulutuksiin ja harjoituksiin, joihin henkilön on lähtökohtaisesti osallistuttava, jotta hän voi tulla valituksi laissa tarkoitettuun tehtävään. Sisäministeriö ei näe syytä lisätä yhdistyksen esittämää koulutusta ja harjoitusta tähän luetteloon.

Asunto-, koulutus- ja päivähoitokorvaukset (14 a-c §)

Valtiovarainministeriö ja Valtion työmarkkinalaitos toteavat lausunnossaan, että ulkoasiainhallinnon henkilöstön kulukorvausten heijastaminen lähes sellaisinaan siviilikriisinhallintapalvelukseen on jossain määrin ongelmallista: siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain mukainen palvelussuhde on oma erityinen lakimääräinen palvelussuhdelajinsa, kun taas ulkoasiainhallinnon virkamiehet ovat valtion virkamieslain mukaisessa virkasuhteessa. Ulkoasiainhallintoa koskeva etuuksia määrittelevä lainsäädäntö on säädetty erilaisista lähtökohdista kuin siviilikriisinhallintaa koskeva lainsäädäntö. Eroavuudet ilmenevät muun muassa erilaisista palvelussuhteiden palkkaustasoista sekä niiden määräytymisestä täysin eri tavoin. Toisaalta, kriisinhallintahenkilöstön palvelussuhteista on kattavasti säädettävä lailla, sillä palvelussuhteen ehdoista ei voida sopia virka- tai työehtosopimuksin. Tällöin jo olemassa olevan lainsäädännön sisältämiä määritelmiä on sinänsä luontevaa käyttää pohjana uutta lainsäädäntöä tehtäessä. Valtiovarainministeriö ja Valtion työmarkkinalaitos toteavat, että edellä mainituista etuuksista on mahdollista säätää nyt esitetyllä tavalla, mutta vaihtoehtoisia ratkaisumalleja muiden hallinnonalojen käytännöt huomioon ottaen olisi myös ollut mahdollista ottaa esityksen lähtökohdiksi.

Koska ulkoministeriöllä on toimiva korvausjärjestelmä, ulkoasiainhallinnon järjestelmää päätettiin käyttää mallina ehdotetuissa asunto-, koulutus- ja päivähoitokorvauksissa. Ulkoasiainhallinnon korvausjärjestelmä sisältää korvauksia varten tarvittavat omavastuuosuudet, korvauskatot ja muut korvausmäärät, joista monet on suhteutettu asemapaikan hintatasoon. Sisäministeriöllä ei ole resursseja ryhtyä itse määrittämään niitä vaan on tarkoituksenmukaista seurata mahdollisimman pitkälle ulkoasiainhallinnon järjestelmää.

Esityksessä esitetään korvattavaksi ainoastaan palvelussuhteessa olevien lain tarkoituksen kannalta keskeiset palvelussuhteen kustannukset. Korvaussääntelyn valmistelussa on kiinnitetty huomiota erityisesti esityksen tavoitteisiin, Kriisinhallintakeskukselle koituvaan hallinnolliseen työhön sekä palvelussuhteessa oleville nykyisin maksettaviin korvauksiin.

Vanhempi strateginen neuvonantaja Antti Häikiö on esittänyt kritiikkiä esitettyjä perhekorvauksia kohtaan. Uudet korvaukset eivät saa lisätä osallistumista sihteeristötehtäviin. Häikiön mukaan Kriisinhallintakeskus (Pelastusopisto) on väittänyt, että pääsyssä merkittäviin tehtäviin ei ole ollut merkitystä nykyisen tai esitetyn lain mukaisilla etuisuuksilla eikä perhe-etujen puuttuminen ole johtanut heikomman asiantuntijan valintaan tai ehdokkaan puuttumiseen.

Ulkoministeriö päättää osallistumisesta siviilikriisinhallintan, ml. sihteeristötehtävät. Omalta osaltaan sisäministeriö katsoo, että kaikkea toimintaa ja rahoitusta ei tule kohdentaa varsinaiseen kriisiympäristöön. Kenttäoperaatioita suunnitellaan ja ohjataan sekä siviilikriisinhallintaa yleisesti kehitetään juuri EU:n ja kansainvälisten järjestöjen sihteeristötehtävissä. Hyvin valikoitujen sihteeristötehtävien kautta Suomi pääsee vaikuttamaan laajemmassa mittakaavassa EU:n ja muiden kansainvälisten toimijoiden työhön kriisiympäristössä ja siten varmistamaan, että toiminta on tehokasta ja Suomen linjausten mukaista. Sen vuoksi Suomen osallistumista sihteeristötehtäviin ei tule lopettaa. Esitys ei kuitenkaan tähtää siihen, että osallistuminen sihteeristötehtävissä lisääntyisi. Tavoitteena on, että Suomella olisi esittää parhaat ehdokkaat merkittäviin tehtäviin heidän perhetilanteestaan riippumatta ja että Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325:n tavoitteita tukien myös perheellisten naisten osallistuminen lisääntyisi.

Pelastusopisto on lausuntokierroksella todennut, että yleisesti sihteeristötehtäviin on tilastollisesti seurattuna riittänyt hakijoita. Esityksen valmistelussa on kuitenkin yksiselitteisesti todettu, että sihteeristötehtävien hakijamäärät vaihtelevat voimakkaasti eri tehtävien välillä eikä hakijamäärä takaa hakijoiden laatua. Esityksen tavoitteena on taata myös perheellisille hakijoille yhtäläiset mahdollisuudet hakeutua sihteeristötehtäviin. Esityksen valmistelussa on todettu, että lasten koulunkäyntikustannukset voivat olla merkittävä este hakeutumiselle siviilikriisinhallintatehtävään. Esimerkiksi kesäkuulta 2018 on tiedossa tapaus, jossa erittäin pätevä ehdokas luopui haustaan tärkeään sihteeristötehtävään, koska hän oli laskenut, etteivät nykykorvaukset riitä hänen lapsensa koulukustannusten kattamiseen.

Esitetyillä korvauksilla on välitön myönteinen vaikutus asiantuntijoiden yhdenvertaiseen kohteluun. Se poistaa asiantuntijoiden välillä pitkään vallinneen epätasa-arvoisen tilanteen Suomen kannalta keskeisimmässä sihteeristökaupungissa Brysselissä, jossa osalle Suomen lähettämistä asiantuntijoista on jo aiemmin EU:n toimesta katettu lasten koulunkäynnin kustannukset. Nykytilanteessa EU on tarjonnut ns. kansallisen asiantuntijan tehtävässä toimiville asiantuntijoille, joista osa on siviilikriisinhallinnan asiantuntijoita, mahdollisuuden saada lapsensa ilman lukukausikustannuksia Brysselin Eurooppa-kouluun, kun taas muissa tehtävissä toimijoille vastaavaa etua ei ole tarjottu EU:n tai muun kansainvälisen toimijan puolesta eikä nykylainsäädäntö ole mahdollistanut tukea myöskään Suomen puolelta.

Esityksen taloudelliset vaikutukset syntyvät lain voimaantullessa pääsiassa kaikkia sihteeristötehtäviä koskevan olosuhdekorvausjärjestelmän uudistamisesta, ei perheellisille maksettavista korvauksista. Korvausjärjestelmän uudistus korjaa merkittävän epäkohdan: kun ennen kaikkiin sihteeristötehtäviin maksettiin samaa olosuhdekorvausta, nyt olosuhdekorvaukset lasketaan kaupunkien todellisten kustannusten mukaan. Perheellisiin liittyvät korvaukset tulevat ensi vaiheessa nykyisellä asiantuntijarakenteella olemaan alle 50 000 euroa vuodessa. Esityksessä on kuvattu mahdollisia kustannusvaikutuksia, jos lapsiperheellisten lukumäärä tehtävissä lisääntyy.

Asiantuntijarekisteriä koskevat säännösehdotukset (17-19 §)

Tietosuojavaltuutettu toteaa, että rekisterin yhdeksi käyttötarkoitukseksi esitetään työnantajan henkilöstöhallintoon liittyvät henkilötietojen käsittelyn käyttötarkoitukset. Tietosuojavaltuutettu huomauttaa, että työnantajan ja työntekijän välisiin suhteisiin tulee sovellettavaksi myös laki yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004). Tätä lakien välistä suhdetta tai ettei suhdetta ole, ei ole kuvattu esityksessä.

Sisäministeriön näkemyksen mukaan kyseinen laki tulee sovellettavaksi ilman nimenomaista viittausta silloin, kun kyse on työnantajan henkilöstöhallintoon liittyvästä henkilötietojen käsittelystä, eikä lain soveltuvuutta ole siksi rajattu lakiehdotuksessa pois.

Käsillä olevassa lakiehdotuksessa ehdotetaan poistettavaksi siviilikriisinhallintalain 21 §:n viittaus henkilötietolakiin (523/1999). Yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 2 §:n 3 momentin mukaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia, jollei laissa toisin säädetä. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen lain muuttamisesta (HE 97/2018 vp). Ehdotettu 2 §:n 3 momentti kuuluu seuraavasti:

> ”Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, työntekijän henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä tietosuoja-asetus. Henkilötietojen

käsittelyyn sovelletaan lisäksi tietosuojalakia (/), jollei tässä laissa toisin säädetä. Viestinnän luottamuksellisuudesta ja yksityisyyden suojasta säädetään sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) VI osassa.”

Sisäministeriön arvion mukaan ehdotetussa asiantuntijarekisteriä koskevassa 17 §:ssä tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn voitaisiin jatkossa soveltaa joko yleistä tietosuoja-asetusta ja tietosuojalakia tai lakia yksityisyyden suojasta työelämässä sen mukaisesti kuin ehdotetussa yksityisyyden suojasta työelämässä annettavassa laissa säädettäisiin.

Tietosuojavaltuutettu toteaa lisäksi, että lakiehdotuksen 17 §:ää pitäisi täsmentää siten, että siitä kävisi ilmi, onko tarkoitus säätää yhteisrekisterinpitäjyydestä siten kuin tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa säädetään.

Tarkoituksena on ollut, että kyse olisi kahdesta eri rekisteristä. Siksi sisäministeriö ehdottaa, että lakiehdotuksen 17 ja 18 §:ää sekä 19 §:n 1 momenttia muutettaisiin seuraavasti ja tehtäisiin myös muutama tarkennus:

---

17 §

Asiantuntijarekisterien *käyttötarkoitus ja rekisterinpitäjä***t**

Tämän lain mukaisten tehtävien hoitamista varten on **siviilikriisinhallinnan ja kansainvälisen pelastustoiminnan** asiantuntijarekisteri**t**. Asiantuntijarekiste**reihin** tallennettuja tietoja voidaan käyttää henkilöiden rekrytoimiseen tässä laissa tarkoitettuun kriisinhallinnan **tai** pelastuslain 38 §:n mukaisen kansainvälisen pelastustoiminnan tehtävään, työnantajan henkilöstöhallintoon, koulutus- ja harjoitustoimintaan, operaatiotiedon ja tilannekuvan ylläpitoon sekä koulutuksen ja osaamisen kehittämiseen.

Siviilikriisinhallinnan asiantuntijarekisterin rekisterinpitäjä on Kriisinhallintakeskus. **Kansainvälisen pelastustoiminnan asiantuntijarekisterin rekisterinpitäjä** on Pelastusopisto.

18 §

Tietolähteet ja tietosisältö

Asiantuntijarekiste**reihin** voidaan tallentaa tässä laissa tarkoitettuun kriisinhallinnan **tai** pelastuslain 38 §:n mukaisen kansainvälisen pelastustoiminnan tehtävään ehdolle asetetuista, palvelussuhteeseen nimitetyistä ja koulutukseen tai harjoitukseen osallistuvista seuraavat tarpeelliset tiedot:

1) nimi, henkilötunnus tai syntymäaika, kansalaisuus ja yhteystiedot;

2) koulutus;

3) työkokemus;

4) perheenjäsenen **tai lähiomaisen** nimi, henkilötunnus tai syntymäaika **ja yhteystiedot**;

5) tämän lain nojalla maksettaviin korvauksiin liittyvät tiedot; ja

6) tässä laissa tarkoitettuun palvelussuhteeseen, koulutukseen tai harjoitukseen liittyvät tiedot.

Kansainvälisen pelastustoiminnan asiantuntijarekisteriin voidaan lisäksi tallentaa välttämättömät tiedot kansainväliseen pelastustoiminnan tehtävään nimitetyn taikka koulutukseen tai harjoitukseen osallistuvan allergioista, veriryhmästä ja rokotteista.

Asiantuntijarekister**eihin** tallennetut tiedot voidaan tarkistaa rekisteröidyn suostumuksella hänen ilmoittamastaan tietolähteestä.

19 §

Tietojen luovuttaminen

Asiantuntijarekister**e**issä olevia tietoja voidaan salassapitosäännösten ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä luovuttaa rekrytointi-, koulutus- ja tutkimustarkoituksessa ulkoministeriölle, sisäministeriölle, Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai operaation toimeenpanijalle. Ennen tietojen luovuttamista tietoja pyytävän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Poliisihallitus esittää, että Poliisihallitus tulisi lisätä lakiehdotuksen 19 §:n luettelon niistä tahoista, joille rekisterinpitäjä eli Kriisinhallintakeskus voi luovuttaa asiantuntijarekisteriin tallennettuja tietoja. Poliisihallitus katsoo, että poliisihallinnon suuren kokonaishenkilöstömäärän, poliisihallinnosta siviilikriisinhallinnan tehtäviin osallistuvan henkilöstön määrän ja tehtävien hoidon kannalta on välttämätöntä, että Kriisinhallintakeskuksella olisi mainittu luovutusmahdollisuus. Myös yhteistoiminnan kannalta tarkasteltuna tietojen luovutus on tärkeää ja tarkoituksenmukaista.

Poliisihallituksen lausunnossa ei tehdä selkoa siitä, minkä tehtävien hoidon kannalta tietojen luovuttaminen olisi välttämätöntä ja miksi luovuttaminen olisi välttämätöntä. Riittävänä perusteena ei voida pitää poliisihallinnon suurta kokonaishenkilöstömäärää ja poliisihallinnosta siviilikriisinhallinnan tehtäviin osallistuvan henkilöstön määrää. Sisäministeriö ei sen vuoksi pidä pykäläehdotuksen muuttamista perusteltuna.

Lakiehdotus Pelastusopistosta annetun lain muuttamisesta

Pelastusopisto toteaa lausunnossaan, että kansainvälinen pelastustoiminta on jo aikaisemmin päätetty siirtää Kriisinhallintakeskuksesta osaksi Pelastusopiston koulutus- ja opiskelijapalveluita. Siirto tapahtuu vuoden 2019 alusta. Vuoden 2020 jälkeen päätetään kansainvälisen pelastustoiminnan operatiivisesta järjestämisestä pelastustoimen uudistuksen yhteydessä. Pelastusopisto haluaa kiinnittää huomiota siihen, että siirtymävaiheessa lakitekstin mukainen toiminta on mahdollista vain tietyin rajoittein. Rajoitteet kohdistuvat kansainväliseen pelastustoimintaan kuuluvan avun antamisen käytännön järjestelyihin. Olemassa olevin resurssein ja Kriisinhallintakeskuksen kanssa sovitusti vuoden 2019 järjestelyistä Pelastusopisto pystyy vastaamaan vain virka-aikana tapahtuvaan avun antamisen järjestelyihin.

Sisäministeriö toteaa, että käytännön järjestelyjen sisältö määräytyisi lakiehdotuksen mukaan sisäministeriön määräämän mukaisesti, joten säännöksen tulkinta tapahtuisi sisäministeriössä.

Pelastusopisto ja Kriisinhallintakeskus järjestävät vuonna 2019 yhteisesti ympärivuorokautisen varallaolopäivystyksen, joka kattaa myös kansainvälisen pelastustoiminnan päivystysluontoiset tehtävät. Sisäministeriön ja Pelastusopiston välillä on yhteisymmärrys siitä, että Pelastusopisto pystyy käytännössä vastaamaan kansainvälisen pelastustoiminnan muodostelmien materiaalisesta ja logistisesta valmiudesta kansainväliseen avunantoon ainoastaan virka-aikana.

Pelastusopiston lausunnossa todetaan, että sanamuodosta jää epäselväksi, mitä Pelastusopiston huolehdittavaksi esitetty kansainväliseen pelastustoimintaan kuuluvan avun antamisen käytännön järjestelyt pitävät sisällään, jos operatiivinen toiminta siirtyy pois Pelastusopistolta pelastustoiminnan uudistuksen yhteydessä.

Sisäministeriö toteaa, että sanamuodosta ei tämä voikaan käydä ilmi, koska jos operatiivinen toiminta siirretään pois Pelastusopistolta, lakia Pelastusopistosta tulee muuttaa. Niin kauan kuin tämä laki on voimassa, Pelastusopisto vastaa kaikista kansainvälisen pelastustoiminnan järjestelyistä (henkilöstön hälyttäminen, varustaminen, logistiset järjestelyt, varasto).

Pelastusopisto katsoo kansainväliseen pelastustoimintaan liittyvän valtakunnallisen koulutuksen ja harjoitusten kuuluvan luontevana osana koulutustehtäväänsä. Sen sijaan materiaalisista ja logistista valmiuksista huolehtiminen on tehtävä, jonka sisältö tulee huolellisesti arvioida ja ratkaista pelastustoiminnan uudistuksen yhteydessä. Pelastusopisto ei voi ottaa vastuuta materiaalista, jota ei se pysty itse käytännössä hallinnoimaan ja huoltamaan. Pelastusopisto pitääkin tarpeellisena, että Pelastusopiston tehtäviin kuuluvia harjoituksia ja koulutuksia varten varataan omat välineet, kalusto ja muut materiaalit.

Sisäministeriö toteaa, että se tekee esityksen tämän kokonaisuuden hoitamisesta vuoden 2019 aikana.

Lakiehdotus tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Valtiokonttori toteaa, että tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain toimivuudesta ollaan sosiaali- ja terveysministeriön toimesta tekemässä tämän vuoden puolella selvitystä eduskunnalle. Selvityksen perusteella todennäköisesti tullaan ehdottamaan, että lakiin tehtäisiin joitain muutoksia, muun muassa soveltamisalaa laajennettaisiin kriisinhallintahenkilöiden koulutuksen ja harjoitusten osalta. Valtiokonttori esittää harkittavaksi, onko lakiin nyt tarpeen tehdä muutoksia vai voisiko kaikki tarpeellisiksi katsottavat muutokset tehdä samanaikaisesti sosiaali- ja terveysministeriön vuoden lopulla antamaan selvitykseen perustuen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on pitänyt nyt esitettyjä muutoksia tarpeellisina ja on myöntänyt lakiehdotukselle esittelyluvan. Sisäministeriö ei näe perusteltuna, että kansainvälisen pelastustoimen harjoituksiin osallistuvat eivät lainvalmisteluun liittyvistä aikataulullisista syistä olisi vahinkotapauksissa oikeutettuja lain mukaisiin korvauksiin, etenkin kun harjoitukset ovat sellaisia, joihin työnantajana toimiva valtio, kunta tai kuntayhtymä on velvoitettu myöntämään virkavapautta tai vapautusta työstä niihin osallistuville.